

og alene have været lagte paa Jorden, fordi den var den eneste Indtægtskilde af nogen Betydning for en Del Hundreder Aar tilbage, og lægge dem over paa andre Formuer og andre Indtægtskilder, som efterhaanden ere skabte, og som alle have erkendt med Rette bør tage deres Del af de Samfundsbyrder, som der altid vil være. Man vil aldrig kunne lægge en Del af Samfundsbyrderne over paa ny opstaaede Indtægtskilder, hvis man skulde slaa den Teori fast, at de, der een Gang have været ene om at bære disse Byrder, ogsaa fremdeles skulde bære dem. Altsaa, ogsaa den Indvending, at dette er en Gave til Tiendeyderne, synes jeg, vi maa lade ligge. Der er hverken Tale om Gave eller Hjælp, om jeg saa maa sige, til enten den ene eller den anden Samfundsklasse, ikke en Gang til Personer. Det skal saa vist ikke hjælpe nogen Ejer af tiendeydende Jord fra at gaa fallit, om han faar sin Tiende afløst, saaledes at han, i Stedet for at svare det hele, nøjes med at svare de $\frac{18}{25}$, d. v. s. de tre Fjerdedele. Men det er en Operation, man foretager, fordi der er kommet ny Indtægtskilder, ny Skatteobjekter, der med Rette kunne siges at skulle bære en Del af de Samfundsbyrder, som en Del af Samfundet, eller rettere een af Indtægtskilderne, har været ene om at bære til Dato.

Der er kun til Slut en lille Bemærkning, jeg gerne vilde gøre over for den højtærede Landbrugsministers Udtalelser, som jeg jo ellers var i det heldige Tilfælde at kunne give min Tilslutning til. Den højtærede Minister udtalte, at for saa vidt som man skulde naa til at yde ogsaa Tilskud til Afløsningen eller Betalingen af de Tiender, som i Forvejen af Tiendeyderne ere købt, og som jeg talte om i Gaar, og som jeg derfor ikke skal komme tilbage til i Dag, saa maatte man i hvert Fald holde sig til den Regel ikke at betale noget til dem, der have købt deres Tiender enten til det 18-dobbelte eller noget, der laa derunder. Det kan man naturligvis sige, og det kan jo være, at der er en Udvej, men det er ikke fuldstændig korrekt og heller ikke fuldstændig retfærdigt, ja, naar man ser paa det rent teoretisk, slet ikke retfærdigt; thi er en privat Tiende ejer paa en eller anden Maade kommen i Besiddelse af en Kongetiende eller Smaaredselstiende, eller en af de andre smaa Tiender, hvad de nu kaldes, for et Beløb, der maaske kun er 10 Gange den aarlige Tiendeydelse — af hvilken Grund, det kan være ret ligegyldigt — saa er der

ikke Tale om, at han ikke skal have 25 Gange den aarlige Ydelse, nej, han skal have akkurat den samme Afløsningssum uden Hensyn til, hvad han har givet for Tienden. Har han givet mere, er det hans Tab, det er selvfølgelig, saa jeg synes, det kan være vanskeligt nok at gøre det Skel, at de Tiendeydere, der have indkøbt deres egen Tiende, skulle kun have noget, hvis de have været saa uheldige at have givet en Sum, der er op imod det 25-dobbelte, men hvis de have kunnet købe paa en Tid, hvor de have kunnet faa den billigere, skulle de ingen Ting have. Det er deri Vanskeligheden stikker. Og selvfølgelig skulle vi ogsaa, hvis der overhovedet skal være Tale om at gøre Forskel, begynde ved den Ende, at de, der have givet mest, ogsaa skulle have noget, hvis man da ikke kan naa til, at de alle skulle have, hvad jeg fremdeles maa anse for rigtigst.

Naar den højtærede Landbrugsminister dernæst vilde sammenstille det med Forhold, som fandt Sted, den Gang vi gennemførte Skoleloven, at der gjorde vi det, at vi sagde: De, der have bygget deres Skoler i Forvejen, inden Skoleloven blev vedtagen, skulle ingenting have til Forrentning og Afdrag, men de, der have været enten saa fornuftige eller mindre velvillige over for Skolevæsenet, at de intet have gjort og først blive tvungne til at gøre noget af Hensyn til Loven, skulle have, saa kan det Forhold alligevel ikke — jeg vil helst sige: langt fra — sammenlignes med dette her. Thi det, som jeg særlig fremhævede i Gaar, og som vil gøre, at det kommer til at se grelt ud, er ikke det, at det ene Sogn bliver forskellig stillet i Sammenligning med det andet, skønt det ogsaa er slem nok, men det, der navnlig vil stille det saa forfærdelig grelt for dem, der have købt og betalt deres Tiende, er, at de, der have købt, men ikke betalt deres Tiende, skulle have. Det kan være Tiender, der ere købt paa samme Tidspunkt i een Handel, men nogle have kunnet faa Tiendeafløsningssummen ud af Verden, fordi de have stiftet et samlet Laan for alle deres Forpligtelser maaske i en Kreditforening, en Sparekasse eller hos en Privatmand, og saa have de selvfølgelig betalt deres Tiendeobligation og derved faaet den ud af Verden, medens maaske en Mand ved Siden af skylder Summen, og da der er Pant i Tienden, skal Statskassen betale de $\frac{7}{25}$. Ved Skoleloven derimod kan man ikke finde Forhold, der kunne sammenlignes med den Slags Ting, saa jeg tror ikke, man kan